

В.М. Телелим, доктор військових наук,
професор,
Ю.І. Приходько, кандидат педагогічних наук,
доцент
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського

МОНІТОРИНГ В СИСТЕМІ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

В статті розглядається актуальна проблема системи військової освіти – створення та функціонування в ній моніторингу – збирання, опрацювання, аналізу, розповсюдження інформації про діяльність військово-освітньої системи, підготовки пропозицій для прийняття управлінських рішень, вжиття коригувальних дій, що забезпечує безперервне відстеження її стану, поступального та прогнозованого розвитку. Показується, що традиційні підходи до управління освітніми системами, де перевага надається функції контролю, виявляються не здатними до оперативного та системного реагування на зміни, що відбуваються навколо, не сприяють вдосконаленню, самовдосконаленню, сталому та прогнозованому розвитку системи підготовки військових фахівців. Цьому має сприяти нова модель, яка б дозволяла здійснювати гнучке управління процесом підготовки фахівців на основі системи супровідного оцінювання, аналізу, коригування та прогнозування. Визначаються закономірності, принципи, завдання, функції моніторингу. Обґрунтовуються підходи щодо створення системи моніторингу вищої військової освіти.

Ключові слова: система військової освіти, якість освіти, управління, моніторинг, центр, закономірності, принципи, функції, база даних, коригування.

Постановка проблеми. На сучасному етапі соціально-економічного розвитку нашої держави все більше відчувається потреба у висококваліфікованих фахівцях, здатних до ефективної творчої професійної діяльності. Відповідно до цього основним завданням розвитку вищої освіти стає підготовка відповідального й компетентного фахівця, який не тільки вільно володіє професією, але й орієнтується в суміжних з нею сферах діяльності, здатен працювати на рівні новітніх технологій, готовий до постійного професійного самовдосконалення та самореалізації. Реалізація зазначеного завдання неможлива без оновлення освітньої системи та практичного впровадження принципово нових підходів в управлінні освітою. Традиційні підходи до управління освітніми системами, де перевага надається функції контролю, виявляються не здатними до оперативного та системного реагування на зміни, що відбуваються навколо, не сприяють сталому та прогнозованому розвитку системи підготовки фахівців.

Тому актуальним на сьогоднішній день стає створення принципово нової моделі, яка б дозволяла здійснювати гнучке управління процесом підготовки фахівців на основі системи супровідного оцінювання, аналізу, коригування та прогнозування. Мова йдеться про неперервне науково обґрунтоване діагностико-прогностичне відстеження діяльності всіх структур, учасників освітнього процесу, всебічність його забезпечення фінансовими та матеріально-технічними ресурсами. В сучасній педагогічній науці така система дій визначається терміном "моніторинг".

Створення цілісної системи освітнього (педагогічного) моніторингу

дозволяє неперервно знати стан, проблеми навчання, своєчасно на них реагувати, досліджувати закономірності забезпечення якості освіти, оцінювати ефективність прийнятих управлінських рішень, здійснювати підготовку, перепідготовку та ротацию керівних кадрів і науково-педагогічних працівників.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню проблеми освітнього (педагогічного) моніторингу присвячено низку наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів (О.А. Абдулліна, Т.А. Алексєєнко, В.П. Беспалько, В.Г. Горб, В.О. Зінченко, Є.І. Ісаєва, О.І. Локшина, Т.О. Лукіна, О.І. Ляшенко, О.М. Майоров, А.А. Орлов, О.О. Патрікеєва, С.М. Силіна, Є.М. Хриков, Г.С. Цехмістрова, В.Д. Шадриков та ін.). При цьому досліджуються різні аспекти та підходи до моніторингу.

Одні вчені й практики (Т.О. Лукіна, О.М. Майоров) розглядають моніторинг як засіб удосконалювання системи інформаційного забезпечення управління освітою; О.А. Абдулліна, Т.А. Алексєєнко, В.П. Беспалько, В.О. Зінченко, – як підвищення ефективності планування розвитку вищої професійної освіти; В.О. Зінченко, О.І. Локшина, О.І. Ляшенко, А.А. Орлов, В.Д. Шадриков, Г.С. Цехмістрова використовують моніторинг як засіб оцінки якості освіти. В працях С.М. Силіної розглядається професіографічний моніторинг – як процес неперервного, науково обґрунтованого, діагностико-прогностичного, планово-діяльнісного стеження за станом і розвитком процесу підготовки спеціалістів із метою оптимального вибору освітніх завдань, засобів і методів їх розв'язання. Теоретичні та практичні проблеми моніторингу освіти знайшли обґрунтування в працях В.Г. Горба, О.І. Лукіної, О.О. Патрікеєвої, Є.М. Хрикова.

Разом з тим, слід відзначити, що в сучасній педагогічній науці недостатньо розроблені механізми створення структур моніторингу та процеси їх функціонування, реалізації управлінських дій, підходи до виявлення критеріїв якості вищої освіти. Окрім того, дієвий моніторинг ще не став необхідною та обов'язковою складовою системи підготовки майбутніх фахівців з вищою освітою. Особливо це стосується системи військової освіти.

Метою дослідження є узагальнення підходів щодо цілей, змісту та технології проведення моніторингу, обґрунтування структури системи моніторингу вищої військової освіти.

Виклад основного матеріалу.

Термін "моніторинг" пов'язаний з інтеграцією таких джерел: monitoring (англ.) – старанне спостереження, нагляд за процесом та змінами, що відбуваються, monitor – той, хто попереджує, нагадує, радить (англ.). Його розуміння, запровадження та організація є новацією в національній освіті, що потребує ґрунтовного та всебічного вивчення.

Автори психолого-педагогічного словника "[1, с. 134]. моніторинг визначають як "контроль з періодичним стеженням за об'єктом моніторингу і обов'язковим зворотним зв'язком". В. Вікторов розглядає освітній моніторинг як "постійне обстеження будь-якого процесу з метою виявлення

його відповідності бажаному результату з метою зменшення різниці між наміченим та фактичним його станом" [2, с. 56]. Т.А. Алексєєнко трактує моніторинг як "комплекс процедур щодо спостереження, поточного оцінювання перетворень керованого об'єкта та спрямування цих перетворень на досягнення заданих параметрів його розвитку" [3, с. 101]. Є.М. Хриков досліджує моніторинг як систему заходів щодо збору й аналізу інформації з метою вивчення й оцінки якості професійної підготовки та прийняття рішень про розвиток навчально-виховного процесу на основі аналізу виявлених типових особливостей і тенденцій [4].

Одне з найбільш загальних визначень освітнього моніторингу запропонував О.М. Майоров: "Моніторинг в освіті – це система збору, обробки, зберігання та поширення інформації про освітню систему або окремі її елементи, яка орієнтована на інформаційне забезпечення управління, дозволяє робити висновки про стан об'єкта у будь-який момент часу і дає прогноз його розвитку" [5, с. 85]. Зазначимо, що таке визначення освітнього моніторингу дозволяє трактувати його як складну субстанцію. Саме з такої позиції розглядає освітній моніторинг О.І. Ляшенко: по-перше, як системну процедуру, по-друге, як дослідницький процес, по-третє, як інструментальний засіб оцінювання [6, с. 35]. Близьким до наведених є визначення моніторингу В.О. Зінченко: "Освітній моніторинг ми розуміємо як систему збору, обробки, збереження та поширення інформації про стан освітньої системи чи окремих її елементів з метою інформаційного забезпечення управління та прийняття оптимальних управлінських рішень щодо коригування та розвитку об'єкта освітньої системи" [7, с. 303].

Деякі дослідники розглядають моніторинг як технологічний процес. Так, В.Г. Горб визначає моніторинг як "педагогічну технологію освітньої діяльності, орієнтовану на отримання науково обґрунтованої інформації про хід і результати освітнього процесу та виконання виховних функцій у навчальному закладі" [8, с. 12]. Цю позицію поділяє Г.С. Цехмістрова, яка вважає, що "моніторинг як технологія передбачає визначення результатів навчання та його корекцію, відповідно до стану засвоєння конкретних знань і вмінь, які студент повинен був сформувати в процесі даного навчального матеріалу" [9, с. 187]. При цьому дослідниця виділяє такі етапи технологічного процесу моніторингу, як діагностика та експертиза діяльності навчального закладу, зіставно-порівняльний аналіз результатів, корекція та прогнозування.

Узагальнюючи наукові дефініції поняття "освітній моніторинг" [1-11], зазначимо, що його можна трактувати як *систему та технологію збирання, опрацювання, аналізу, розповсюдження інформації про діяльність освітньої системи, підготовки пропозицій для прийняття управлінських рішень, вжиття коригувальних дій, що забезпечує безперервне відстеження її стану, поступального та прогнозованого розвитку.*

Усвідомлюючи важливість володіння якісною освітою, Україна активно почала розбудову національної системи моніторингу якості підготовки фахівців. За останні роки введено в дію низку нормативно-правових

документів щодо започаткування та здійснення моніторингу в освітній сфері [12-17]. При цьому вирішення проблем якості національної освіти та моніторинг розглядаються комплексно – починаючи від загальнодержавного, регіонального та закінчуючи рівнем окремого навчального закладу.

Серед перспективних напрямів забезпечення моніторингу та оцінювання якості освіти в Україні, які визначені Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [12], повинні стати: удосконалення системи...моніторингу якості освіти; розроблення моделі проведення моніторингових досліджень для різних рівнів управління освітою; розроблення системи показників якості освіти.

Указом Президента України від 29 вересня 2010 року № 926 [16] передбачено "забезпечити запровадження, починаючи з 2011 року, національної системи моніторингу рівня якості освіти та участь української сторони у відповідних міжнародних моніторингових дослідженнях". Постановою Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2011 р. № 1283 [17] визначено порядок, механізм організації та проведення моніторингу всіх рівнів національної системи освіти.

Викладене актуалізує проблему дослідження освітнього моніторингу і потребує визначення його *закономірностей і принципів*.

Закономірності освітнього моніторингу, на нашу думку, зумовлюються:

- державною політикою в сфері освіти;
- інвестиційністю освіти в соціально-економічний розвиток держави;
- конкурентністю світових освітніх систем;
- зниженням якості освіти як світової тенденції;
- зростаючими вимогами до якості освіти;
- необхідністю системного підходу до якості освіти;
- технологічними, організаційними чинниками проектування та функціонування освітніх систем;
- оптимізацією управлінської діяльності в сфері освіти;
- потребою врахування мотиваційних факторів в діяльності всіх учасників освітнього процесу;
- необхідність забезпечення сталого та прогнозовано-перспективного розвитку освітніх систем.

До основних принципів освітнього моніторингу можна віднести такі:

- науковості (здійснюються на науково обґрунтованих засадах);
- технологічності, інформаційності (характеризується як процес з відповідним інформаційним забезпеченням);
- системності (представляється системою з притаманними їй ознаками);
- систематичності, об'єктивності (полягає в систематичності проведення, в максимальному виключенні суб'єктивних оцінок, урахуванні всіх позитивних і негативних результатів, створенні рівних умов для тих, хто навчається;
- діагностико-прогностичної спрямованості (означає, що процес отримання інформації ґрунтується на теоретичних, методологічних та практичних підходах);

- валідності (характеризується повною відповідністю встановлених контрольних завдань змісту матеріалу дослідження, чіткістю критеріїв виміру та оцінки
- орієнтації на вимоги замовників (забезпечення якості підготовки фахівців, викладеної в термінах компетенцій);
- врахування індивідуальних особливостей тих, хто навчається ;
- мотивації (характеризується врахуванням факторів мотиваційної сфери);
- дієвості управлінських рішень (характеризується оптимальним прийняттям рішень, супроводженням їх виконання);
- зворотного зв'язку, коригування освітньої діяльності (полягає в здійсненні зовнішнього оцінювання діяльності випускників, у внесенні змін в організаційно-методичні засади підготовки фахівців).

При цьому слід зазначити, що управлінська складова освітнього моніторингу має відповідати концепції загального управління якістю (Total Quality Management – TQM) і вимогам міжнародних стандартів якості ISO 9000:2000 (International Organization for Standardization –ISO) [18-22].

Розглянемо деякі проблеми актуалізації, створення та функціонування моніторингу в системі військової освіти.

Нехтування системним підходом до реформування системи підготовки військових фахівців стало причиною низки недоліків, що накопичувалися в ній протягом багатьох років, а за своєю сутністю – наслідком суперечностей зовнішнього та внутрішнього впливу різного походження [23].

Окрім того, розвиток військової освіти у нашій державі весь час був пов'язаний з пошуком підходів, в основу яких покладалися такі фактори: ступінь інтеграції з цивільною освітою, соціальна захищеність, єдність підготовки фахівців різних військових формувань за наблизеними спеціальностями, фінансові, економічні, матеріально-технічні можливості, вартісні показники тощо. Домінування таких підходів не могло не позначитись на якості підготовки військових фахівців за посадовим призначенням, особливо щодо її практичної складової (тактична, тактико-спеціальна, військово-технічна підготовка) [23-25]. У свою чергу, оцінка якості підготовки військових фахівців, яка склалася на теперішній час, не має системного, систематичного характеру, спрямована на окремі показники, не містить глибокого, комплексного аналізу недоліків, що мають місце, внаслідок чого, рішення, що приймаються, як правило, є епізодичними, фрагментарними, не забезпечуються достатніми ресурсами, тому або не виконуються, або мають низьку результативність.

Проблеми, що існують у системі військової освіти, обумовлюють необхідність реалізації заходів щодо підвищення ефективності її діяльності, якості підготовки військових фахівців, а саме:

- створення системи моніторингу всіх рівнів військової освіти;
- обґрунтування сукупності показників для оцінювання діяльності всіх структур системи військової освіти;
- розроблення інструментарію та об'єктивних процедур оцінювання, які б забезпечували отримання достовірних і порівнюваних даних;

– розроблення та прийняття дієвих управлінських рішень, їх ресурсне забезпечення;

– підготовка персоналу до впровадження в практику моніторингових досліджень.

Метою моніторингу в системі військової освіти є створення інноваційної моделі управління процесом підготовки військових фахівців усіх рівнів і ланок управління, підвищення рівня їх компетентності, що відповідатиме потребам держави та її Збройних Сил.

Об'єктом моніторингу в системі військової освіти є комплекс складових, що визначають підготовку військових фахівців, а також безпосередньо та опосередковано на неї впливають.

Предметом моніторингу в системі військової освіти є ефективність функціонування всіх складових процесу організації та всебічного забезпечення підготовки військових фахівців.

Суб'єктами моніторингу системи військової освіти є склад органів управління, науково-педагогічні, інженерно-технічні працівники, які планують, організовують та всебічно забезпечують підготовку військових фахівців, студенти, курсанти, слухачі.

На нашу думку, до створення та функціонування моніторингу військової освіти можна застосувати *системно-технологічний підхід*. *Моніторинг як система*, по-перше, містить у собі сукупність елементів; по-друге, елементи системи певним чином пов'язані між собою; по-третє, пов'язані елементи системи створюють своєрідну цілісність; по-четверте, властивості системи відмінні від властивостей окремих елементів сукупності; по-п'яте, цілісна система, як інтегрована субстанція, є носієм нових якостей, потенційно схильна до самоорганізації з притаманними їй закономірностями, принципами, суперечностями. *Моніторинг як технологію* можна представити такими складовими: *проективна* (мета, структура, зміст, інструментарій); *процесуальна* (організація, методика, контроль); *аналітична* (оцінка, аналіз, прогноз, розроблення рішень); *коригувальна* (зворотний зв'язок).

До узагальнених завдань моніторингу військової освіти можна віднести такі: неперервне спостереження за станом освіти та отримання про неї оперативної інформації; своєчасне виявлення змін, що відбуваються в системі військової освіти та факторів, ризиків, що їх викликають; попередження негативних тенденцій в системі освіти; здійснення прогнозування розвитку найважливіших процесів в системі освіти; оцінка ефективності функціонування системи освіти, її ресурсного забезпечення та управлінських рішень; заходи зі зворотного зв'язку та коригування військово-освітньої діяльності.

Цілі та завдання моніторингу військової освіти мають реалізовуватись через відповідні функції, а саме: інформативно-аналітичну; контрольню-оцінну; діагностичну; управлінську; коригувальну; прогностичну.

Структура, за допомогою якою можуть бути реалізовані зазначені завдання та функції повинна відображати якість таких складових системи військової освіти:

– *об'єктів*, що визначають підготовку військових фахівців (органи управління, ВВНЗ); *суб'єктів* військової освіти (склад органів управління,

викладачі, студенти, курсанти, слухачі); *підготовленість кандидатів до навчання; змісту підготовки фахівців; організації і технології підготовки військових фахівців; практична спрямованість навчального процесу; самоосвітня компонента навчального процесу; контрольньо-оцінний складник у підготовці військових фахівців; стан навчально-методичного, інформаційного, фінансового, матеріально-технічного забезпечення; підготовка випускників ВВНЗ; інноваційна діяльність у ВВНЗ; організація зовнішнього оцінювання діяльності випускників ВВНЗ та процесу супроводження їх кар'єрного зростання.*

На основі викладеного пропонується структура системи моніторингу вищої військової освіти (рис. 1).

Створення системи моніторингу вищої військової освіти пропонується здійснити за такою послідовністю дій:

1. Формування творчого колективу з числа фахівців, які мають досвід дослідження проблем вищої військової школи. На першому етапі це може бути колектив, який не є самостійним підрозділом. В подальшому, з досягненням стійкої і результативної роботи, цей колектив може бути трансформований або в окремих підрозділ на засадах централізованого підпорядкування, або структуру провідного вищого військового навчального закладу системи військової освіти – Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, – як Центр моніторингу військової освіти (далі – Центр).

2. Розроблення нормативно-правової бази функціонування Центру (основні функції, завдання, принципи організації, основні напрями діяльності, структура та організація роботи, ресурсне та інформаційне забезпечення).

3. Розроблення науково-методичного забезпечення діяльності Центру:

– узагальнення концептуальних засад розвитку системи військової освіти, тенденцій, напрямів і шляхів її подальшого вдосконалення з урахуванням національного та світового досвіду функціонування освітніх систем;

– визначення загроз, суперечностей, ризиків розвитку військової освіти, джерел їх виникнення, ступеню впливу;

– визначення складу об'єктів (суб'єктів) моніторингу, що відображають наведені загрози, суперечності, ризики, здійснення аналізу можливостей різних рівнів управлінського впливу на ці об'єкти (суб'єкти);

– формування переліку необхідних індикативних показників, що характеризують ефективність діяльності системи військової освіти (військово-освітня та виховна діяльність; зміст, технології навчання; науково-педагогічний склад; матеріально-технічна база; фінансове, матеріально-технічне забезпечення; інноваційна, науково-педагогічна діяльність; супровід служби випускників тощо);

– розроблення інструментарію, методики діагностування стану системи військової освіти та прогнозування її розвитку.

4. Формування бази даних, механізмів її отримання, зберігання та постійного поповнення.

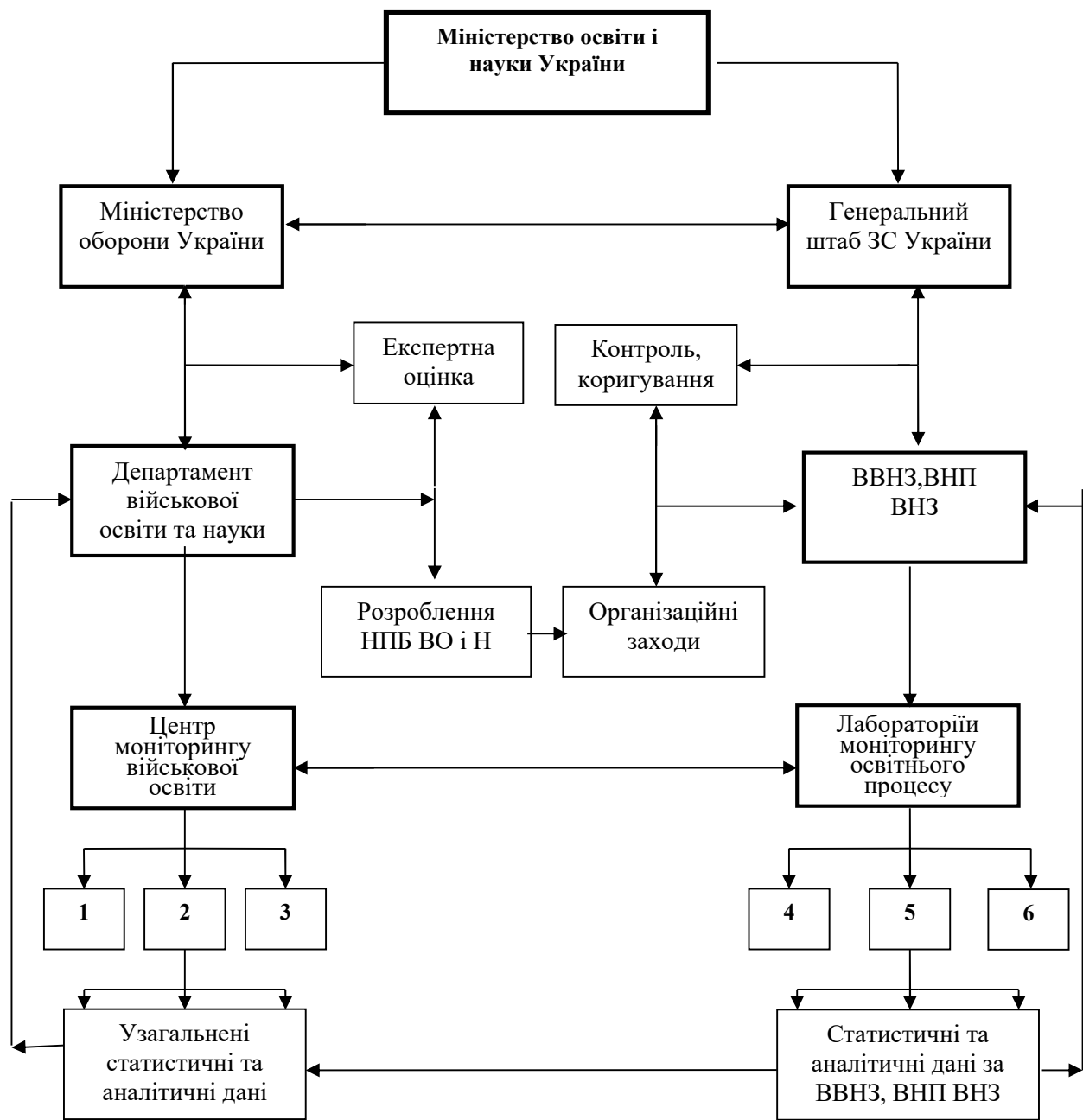

Рис. 1 Структурна схема системи моніторингу вищої військової освіти
Позначення: НПБ ВО і Н – нормативно-правова база військової освіти і науки; 1 – розроблення узагальненого інструментарію; 2 – формування узагальненої бази даних; 3 – аналіз бази даних, діагностика розвитку ВО, розроблення пропозицій; 4 – формування бази даних за ВВНЗ, ВНП ВНЗ; 5 – аналіз результатів функціонування ВВНЗ, ВНП ВНЗ; 6 – пропозиції щодо оптимізації моніторингової діяльності

5. Наукове, аналітичне оброблення результатів моніторингу системи військової освіти та їх доведення в цілому, чи в частинах, що стосуються окремих складових системи військової освіти; підготовка пропозицій щодо усунення виявлених недоліків.

6. Супровід прийнятих управлінських рішень, аналіз їх впливу на підвищення ефективності діяльності системи військової освіти.

Запропонована структура системи моніторингу вищої військової освіти має базуватися на дослідженнях з таких проблем: нормативно-правове забезпечення діяльності системи військової освіти; якість освіти та управління

освітою; функціонування та удосконалення управління військовою освітньою системою; методологічні засади інформаційно-методичного забезпечення управління якістю військової освіти; технології проектування та застосування систем оцінки якості освіти; моделі, структури та методи з моніторингових досліджень освітнього процесу; методичні основи моніторингу якості підготовки фахівців у ВНЗ тощо.

Висновки. Реформування та розвиток військової освіти передбачає пошук та створення нових інструментів управління процесом підготовки військових фахівців на основі системи його супровідного оцінювання, аналізу, коригування та прогнозування.

Освітній моніторинг є системою збирання, опрацювання, аналізу, розповсюдження інформації про діяльність освітньої системи, підготовки пропозицій для прийняття управлінських рішень, вжиття коригувальних дій, що забезпечує безперервне відстеження її стану, поступального та прогнозованого розвитку. Наявність освітнього моніторингу є обов'язковою умовою створення та ефективного функціонування в системі військової освіти структур управління якістю, що ґрунтуються на засадах національної нормативно-правової бази, та додержання стандартів якості ISO9001:2000.

Створення в системі військової освіти структури з моніторингу оцінювання, аналізу, коригування та прогнозування підготовки військових фахівців має сприяти: оптимізації інтеграції військової освіти з цивільною; оновленню стандартів та змісту вищої військової освіти; впровадженню системного, компетентісно орієнтованого підходу до формування змісту освіти; розробленню системи розвитку ключових компетентностей у тих, хто навчається, впровадженню дієвого контролю за їх набуттям; підвищенню рівня індивідуальної, диференційованої роботи з різними категоріями суб'єктів навчання; проектуванню та використанню особистісно орієнтованих технологій підготовки військових фахівців; одержанню якісної, достовірної інформації про стан і результативність освітнього процесу у ВНЗ, його відповідності нормативно визначеним вимогам; модернізації діючої моделі управління військовою освітою; удосконаленню аналітичної та прогностичної діяльності управлінців усіх рівнів; прогнозуванню подальшого розвитку системи військової освіти; розробленню та здійсненню заходів щодо вдосконалення військово-освітньої практики; подальшому дослідженню актуальних проблем військової освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Психолого-педагогический словарь для учителей и руководителей образовательных учреждений. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 1998. – 257 с.
2. Вікторов В. Основні критерії та показники якості освіти / В. Вікторов // Вища освіта України. – 2006. – № 1. – С. 54–59.
3. Алексєнко Т.А. Критерії управління якістю забезпечення процесу підготовки фахівців в університеті / Т.А. Алексєнко // Вища освіта України. – 2004. – № 4 (Додаток). – С. 101–104.
4. Хриков Є.М. Теоретико-методологічні засади моніторингу професійної підготовки / Є.М. Хриков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.profosvita.org.ua/ru/career/articles/2.html>.

5. *Майоров А.Н.* Мониторинг в образовании / А.Н. Майоров – Изд. 3-е, испр. и доп. – М.: Интеллект-Центр, 2005. – 424 с.
6. *Ляшенко О.І.* Організаційно-методичні засади моніторингу якості освіти / О.І. Ляшенко // Педагогіка і психологія. – 2007. – № 2. – С. 34–40
7. *Зінченко В.О.* Моніторинг якості навчального процесу у вищому навчальному закладі: [монографія] / В.О. Зінченко; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ: Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. – 360 с.
8. *Горб В.Г.* Теоретические основы мониторинга образовательной деятельности / В.Г. Горб // Педагогика. – 2003. – № 5. – С. 10–14.
9. *Цехмістрова Г.С.* Управління в освіті та педагогічна діагностика: [навч. посіб.] / Г.С. Цехмістрова, Н.А. Фоменко. – К.: Вид. Дім „Слово”, 2005. – 280 с.
10. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи / За заг. ред. О.І. Локшиної – К.: К.І.С., 2004. – 128 с.
11. *Лукіна Т.О.* Моніторинг якості освіти теорія і практика / Т.О. Лукіна, О.О. Патрикєєва. – К.: Плеяди, 2005. – 248 с.
12. Указ Президента України від 25 червня 2013 року №344/2013 "Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html>.
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1095 "Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти" // Офіційний вісник України. – 2004 р. – № 34. Ст. 2262.
14. Указ Президента України від 4 липня 2005 року № 1013 "Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1013/2005>.
15. Указ Президента України від 20 березня 2008 року № 244/2008 "Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/244/2008>.
16. Указ Президента України від 29 вересня 2010 року № 926 "Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/12323.html>.
17. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2011 року № 1283 "Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1283-2011-%D0%BF>.
18. *Кондо Й.* Управление качеством в масштабах компании: становление и этапы развития / Й. Кондо. – Пер. с англ. – Киев: Изд. дом «АДЕФ-Украина», 2007. – 256 с.
19. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів (ISO 9000:2005, IDT): ДСТУ ISO 9000:2007. – Київ: Держстандарт України, 2008. – 34 с.
20. Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2000, IDT). – Київ: Держстандарт України, 2001. – 23 с.
21. ДСТУ-П IWA 2:2000. Система управління якістю. Настанови щодо застосування ISO 9001:2000 у сфері освіти (Чинний від 2008-01-01). – К.: Держспоживстандарт України, 2008. – 70 с.
22. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. – К: Ленвіт, 2006. – 35 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.enqa.eu/files/ESG%20in%20Ukrainian.pdf>.
23. *Телелим В.М.* Система військової освіти: протиріччя розвитку, напрями та шляхи реформування / В.М. Телелим, Ю.І. Приходько // Наука і оборона. – 2012. – № 4. – С. 42–49.
24. *Телелим В.* Військова освіта в системі безпеки та оборони держави / В. Телелим, Р. Тимошенко, Ю. Приходько // Наука і оборона. – 2013. – № 4. – С. 21–28.

25. Приходько Ю.І. Якість підготовки військових фахівців як системно-технологічна категорія / Ю.І. Приходько //Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Серія "Філософія", "Політологія". – 2009. – Вип. 96. – С. 138–141.

В.М. Телелим, доктор военных наук,
профессор,
Ю.И. Приходько, кандидат педагогических
наук, доцент
Национальный университет обороны Украины
имени Ивана Черняховского

МОНИТОРИНГ В СИСТЕМЕ ВОЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье рассматривается актуальная проблема системы военного образования – создание и функционирование в ней мониторинга – сбора, обработки, анализа, распространения информации о деятельности военно-образовательной системы, подготовки предложений для принятия управленческих решений, принятие корректирующих действий, что обеспечивает непрерывное отслеживание ее состояния, поступательного и прогнозируемого развития. Показывается, что традиционные подходы к управлению образовательными системами, где предпочтение отдается функции контроля, оказываются не способными к оперативному и системному реагированию на изменения, происходящие вокруг, не способствуют совершенствованию, самосовершенствованию, постоянному и прогнозируемому развитию системы подготовки военных специалистов. Этому должна способствовать новая модель, которая бы позволяла осуществлять гибкое управление процессом подготовки специалистов на основе системы сопроводительного оценивания, анализа, корректировки и прогнозирования. Определяются закономерности, принципы, задачи, функции мониторинга. Обосновываются подходы к созданию системы мониторинга высшего военного образования.

Ключевые слова: система военного образования, качество образования, управление, мониторинг, центр, закономерности, принципы, функции, база данных, коррекция.

V. Telelym, Doctor of Military Sciences,
Professor,
Y. Prikhodko, Candidate of Pedagogic Sciences,
Associate Professor
National Defence University of Ukraine named
after I. Cherniakhovskiy

MONITORING IN MILITARY EDUCATION

The article discovers the current problem of the military education – the monitoring system establishing and functioning in it – collection, processing, analysis and dissemination of information about the activities of military education system, preparation of proposals for management decisions and taking corrective action, providing continuous monitoring of the condition of translational and projected development. It is shown that traditional approaches to the management of educational systems, where priority is given to control functions, are not capable of rapid and systematic response to changes occurring around, do not contribute to the improvement, self-improvement, sustainable and predictable development of training military fahivitsiv. This should contribute to a new model that would allow to implement flexible management of the training on the basis of the accompanying evaluation, analysis, correction and prediction. Identify the laws, principles, objectives and monitoring functions. Grounded approaches to establish a monitoring system of higher military education.

Keywords: system of military education, quality of education, management, monitoring center, laws, principles, functions, data base adjustments, correction.